

GLOKAAL VAKBONDSWERK

Duurzame bedrijfsvoering in de financiële sector.

De korte inhoud van reportage vind je terug op de webpagina.

Doelstelling van de besprekingssessie:

- Kennismaking met het begrip “maatschappelijk verantwoord ondernemen” adhv het voorbeeld in de financiële sector.
- Inleiding op de belangen en de argumenten van de verschillende “belangengroepen” die aanbod komen in de reportage.
- Bepalen van een eigen standpunt / mening ten opzichte van MVO en de rol als vakbond hierin.

Hoe werken rond dit thema op basis van de reportage?

Je kan kiezen uit verschillende werkmodellen, maar uiteraard pas je zelf best naar eigen goeddunken, afhankelijk van de context, doelpubliek, eigen ervaring en inbreng...

Bij alle drie de modellen begin je vooraf steeds met een korte inleiding: Schetsen aan jouw publiek waarom jullie deze avond/activiteit rond dit thema organiseren. Dit kan gekoppeld worden aan een actuele ‘mondiale’ gebeurtenis of in het kader van een activiteit, waaraan je ook een internationale ‘insteek’ wil geven.

1. PERSONAGE MODEL

We proberen de toeschouwers aan te zetten om aandachtig te luisteren en te kijken naar bepaalde aspecten in de reportage die hen interesseren of aanbelangen. Nadien krijgen ze de kans hun mening te geven en kan er een discussie gevoerd worden.

Verloop

1. Voor de reportage:

Elke toeschouwer krijgt een personage “toebedeeld”. De bedoeling is dat de toeschouwers dit personage met bijzondere aandacht volgen, om er achteraf hun indrukken / bemerkingsen over te geven.

2. Na de reportage:

a) We laten de verschillende mensen kort reflecteren over het personage dat zij beter bekeken hebben.

Wat is je opgevallen?

Welke uitspraak uit de reportage blijft je het sterkste bij? Waarom?

Wat vind je positief aan het personage?

Wat vind je negatief aan de situatie van het personage?

Staat de persoon in kwestie ver van jouw persoonlijke leefwereld?

Aangezien in deze reportage vooral vakbondsmensen aan het woord zijn, is het voor deze reportage interessanter om vooral met de besprekingsvragen te werken

b) Besprekingsvragen bij de reportage:

- Welk probleem of welke situatie stelt zich hier?
- Kunnen bedrijven door hun investeringsgedrag effectief invloed uitoefenen op het beleid in een land?
- Wat zijn de gevolgen van het feit dat bedrijven blijven investeren in landen met dictatoriale regimes zoals Birma?
- Welk standpunt neemt de vakbond in? Wat vind je daar zelf van? Wat vinden werknemers in de banken zelf daarvan, denk je?
- Welke rol kunnen bedrijven volgens jou zoal spelen om meer sociale rechtvaardigheid wereldwijd te bereiken?
- Welke mogelijkheden zijn er voor de financiële sector om aan duurzaam ondernemerschap te doen?
- Hebben bedrijven daar überhaupt iets mee te winnen?
- Is ethisch beleggen een markt met potentieel? Zijn daar voldoende consumenten voor te vinden?
- In welke sectoren zie je nog mogelijkheden om aan maatschappelijk verantwoord ondernemen te doen?
- Is maatschappelijk verantwoord ondernemen iets wat binnen jouw bedrijf / gemeente al besproken is geweest? Wat zijn de mogelijkheden, de moeilijkheden? Hoe denk je zelf stappen vooruit te kunnen zetten in dit dossier?
- Welke rol zie je voor jezelf als militant hierin?
- Welke rol heeft de overheid hierin te spelen volgens jou?

c) Extra achtergrondinformatie voor bij de bespreking:

Voor extra duiding en toelichting verwijzen we ook graag naar de stellingen die uitgewerkt zijn (zie verder model 2) en naar het extra achtergrondmateriaal dat op de webpagina wordt aangeboden.

Deze reportage kan als illustratie dienen van wat we verstaan onder “glokale” vakbondsactie: als vakbond richten we ons op een thema dat een globale inslag heeft, maar waarbij we ons concentreren op de lokale verankering en op de werkpunten waar we als vakbond hier een reële bijdrage toe kunnen leveren.

Glokale actie

Fragment uit speciale editie Vakbeweging (nr. 608, aug. 2004): “Globaal werk, Vakbondswerk”. Voor meer toelichting en enkele concrete voorbeelden van glokale actie vind je in het hoofdstuk Glokaal syndicaal, vanaf p.49

“Be the change you want to see in the world.” of (vertaald) “Word drager van de verandering die je wil zien in de wereld.” (citaat Gandhistichting op het 4de Wereld Sociaal Forum in Mumbai)

Bovenstaand citaat leert ons dat verandering pas ontstaat wanneer én denken

én handelen zowel lokaal als globaal met elkaar in verbinding staan.

Gie Goris, de hoofdredacteur van Mo, spreekt over glokale actie: **de verwevenheid van het globale (vreemde, beangstigende) met het lokale (herkenbare, vertrouwde) als hefboom voor een andere – sociale - globalisering.** Toegepast op onze syndicale werking dienen we bij de aanpak van problemen steeds de lokale problematiek te kaderen in de globale problematiek. Dit plaatst onze actie in een ruimere context en verruimt onze kijk en verscherpt ons inzicht. We kunnen ook omgekeerd tewerk gaan door bij de aanpak van globale (mondiale) thema’s steeds de band te leggen met onze eigen syndicale praktijk.

Glokaal syndicaal

De vakbeweging heeft een centrale rol in deze glokale actie. Als vakbondsmilitanten zijn we meer dan ooit drager van deze verandering. Want het zijn de werknemers die heel direct geconfronteerd worden met de negatieve gevolgen van globalisering: delocalisatie van de activiteiten van hun onderneming en als gevolg daarvan werkloosheid, outsourcing, een grotere flexibiliteit en meer werkdruk. Internationale vakbondswerking is daarom een belangrijke hefboom om te werken aan een sociale globalisering. Je staat immers nergens als je niet internationaal werkt. Directe steun aan en samenwerking met vakbonden uit het Zuiden en het Oosten zijn essentieel om een wederzijdse syndicale tegenmacht uit te bouwen. Hierdoor kunnen zij zich versterken en wordt een gemeenschappelijk syndicaal en sociaal project mogelijk.

Internationale Kaderovereenkomsten (IKO’s)

Internationale Kaderovereenkomsten zijn een relatief nieuw instrument waarbij internationaal opererende ondernemingen, zich ondermeer engageren in het respecteren van basisconventies uitgevaardigd door de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO; Zie ook:

<http://www.ilo.org/public/english/standards/norm>)

Momenteel zijn er reeds 50 multinationale ondernemingen die dergelijke ‘International Framework Agreement’ (IFA) hebben ondertekend.

De Internationale Kaderovereenkomst bij Umicore

De Umicore overeenkomst (Umicore 'Sustainable Development Agreement') focust zowel op de bredere economische en sociale, als de milieu – impact van haar operaties. Het benadrukt ondermeer de prioriteit die gegeven wordt op het vlak van veilige en gezonde arbeids-omstandigheden, voortdurende verbetering van haar milieuprestaties, en het respect van boven vermelde IAO Conventies. In deze overeenkomst wordt volledige ondersteuning gegeven aan de VN Verklaring van de Rechten van de Mens, en al de basis IAO Conventies die gedetailleerd worden overlopen. Verder wordt er ook nog ingegaan op het belang van opleiding van werknemers. De overeenkomst geldt niet alleen voor directe Umicore vestigingen, maar eveneens voor ondernemingen waar Umicore mede-aandeelhouder is. Tevens is er het uitdrukkelijk engagement dat Umicore in haar commerciële relaties met toeleveranciers en onderaannemers zal aandrigen dat deze partners eveneens de naleving van de IAO Basisconventies in haar eigen 'corporate policy' zullen integreren.

Meer info: Contacteer Luc Triangle, ACV-Metaal (luc.triangle@acv-csc.be)

2. STELLINGEN MODEL

Na het bekijken van de video kan er in de bespreking met stellingen gewerkt worden. Dit geeft een mogelijkheid tot discussie. De begeleider kan de advocaat van de duivel spelen door pro of contra argumenten aan te halen, om aldus de complexiteit van het thema bloot te leggen.

De pro's en contra's die zijn uitgeschreven bij de stellingen zijn enkel bedoeld om de discussie te voeden, ze kunnen dus vrijblijvend gebruikt worden door de begeleider in functie van het debat dat volgt. Ze reflecteren niet zozeer een standpunt van bijvoorbeeld het ACV, tenzij dat expliciet vermeld wordt.

Vervolgens kunnen er vragen gesteld worden (zie besprekingsvragen bij model 1) en kan er teruggekoppeld worden naar eigen ervaringen van de deelnemers (binnen hun bedrijf, gemeente, ...). Tenslotte kan er ingegaan worden op de vragen: Wat kunnen wij doen? Wat doet de vakbond?

Het project Ethisch beleggen is een project dat gedragen wordt door LBC-NVK en CNE. Voor concrete informatie over dit project of thema, kan u steeds contact opnemen met: stefaan.decock@acv-csc.be

Om eventueel meer of andere pro en contra stellingen uit te werken, kan u steeds beroep doen op de extra achtergrondinformatie die u elders op de webpagina terugvindt.

Mogelijke stellingen:

1. Bij financiële instellingen gaan onethische investeringen vaak maar om een marginale activiteit in het geheel van het bedrijf. Het is niet fair om hen daarvoor dan zwaar op de korrel te nemen.

PRO:

Wanneer het slechts om een klein aspect gaat in het geheel van het bedrijfsbeleid, dan toont dit toch aan dat het bedrijf het voor de rest goed meent. Dat is op zich toe te juichen, in plaats van altijd alleen naar de negatieve zaken te kijken.

CONTRA:

De beoordeling van het marginaal karakter van de activiteit is zeer afhankelijk van de positie die je inneemt. Beoordeel je vanuit het bedrijf of beoordeel je vanuit het standpunt van de slachtoffers. Met enkele procenten van hun omzet kunnen sommige mastodontbedrijven tot de wereldtop voor de productie van een controversieel wapen behoren. Die 'kleine onderafdeling' van een multinational kan wel misbruiken begaan tegen enkele honderden mensen of miljarden inkomsten genereren voor een repressief regime. Het maakt voor de slachtoffers geen verschil of de schendingen nu gebeuren vanuit een kleine onderafdeling of niet. Het feit dat ze gebeuren is voor hen van tel.

Bovendien klinkt dit marginaliserend argument onredelijk. Het is alsof een dief zich zou indekken met het argument dat hij zijn diefstallen slechts op enkele uren van de dag pleegt, doch het merendeel van de dag gewoon verantwoord zijn werk doet. In ethische/morele kwesties is de proportionaliteit niet van tel.

2. Bedrijven zijn er om de economie draaiende te houden en winst te maken. Bedrijfslogica is nu eenmaal niet gericht op sociale of milieu overwegingen. Daarvoor zijn er andere actoren die zich daarop toe kunnen leggen.

PRO:

Een bedrijf zorgt voor heel wat tewerkstelling, en als het hun werknemers degelijke voorwaarden biedt, waarom hen dan het leven zuur maken met zaken die niet tot hun kerntaken behoren?

CONTRA:

Ook bedrijven dienen zich aan te passen aan de noden van de maatschappij, zowel lokaal als globaal. Demografische veranderingen zoals de vergrijzing nopen tot een meer duurzame economie. Ook de opwarming van de planeet vraagt voor een antwoord waarin ook bedrijven een aandeel hebben. Er zijn vele mondiale uitdagingen waar er naast een mondiaal bestuur ook inspanningen van bedrijven nodig zijn om het tij te doen keren.

Als vakbond vinden we bovendien dat de rechten van werknemers wereldwijd gerespecteerd moeten worden, niet enkel binnen de eigen onderneming, maar ook in de ondernemingen waarin geïnvesteerd wordt, en waarmee in onderaanneming of via toelevering wordt samengewerkt. Bedrijven die

systematische of ernstige inbreuken begaan tegen de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie of landen die de conventies van de ILO niet geratificeerd hebben, verdienen in principe geen investering of contractuele samenwerkingen.

3. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) kan bedrijven benadelen ten opzichte van firma's uit andere landen.

PRO:

In een land als België waar de overheid al sterk regulerend werkt, worden bedrijven al heel wat regels opgelegd inzake arbeidsvoorwaarden en milieueisen. Als bedrijven de lat nog hoger zouden leggen, komen ze in een concurrentieel nadeel ten opzichte van bedrijven die zich afzijdig houden.

CONTRA:

De waarde van een merk, en van een bedrijf dus, kan schade lijden door slechte prestaties, corruptie, slechte werkomstandigheden of het vervuilen van ons milieu. Investeerders zullen in de toekomst voor bedrijven kiezen die goed scoren op vlak van MVO.

4. MVO is een sluitend middel.

PRO:

MVO is een proces waarbij ondernemingen vrijwillig streven naar verbetering op bedrijfs- en maatschappelijk vlak door op systematische wijze economische, milieu- en sociale overwegingen op en geïntegreerde en coherente manier in de gehele bedrijfsvoering op te nemen. MVO laat het initiatief dus aan de bedrijven, dat is de beste manier om engagement en creativiteit te garanderen.

CONTRA:

Het probleem met MVO is dat bedrijven die zich afzijdig houden, kunnen profiteren van de inspanningen van de goede leerlingen. Als sommige visserijbedrijven zich houden aan de normen voor duurzaam vissen, kunnen andere bedrijven eigenlijk meer vissen. Om die reden blijft de vakbond streven naar mondiale afdwingbare regels. Het ACV is voorstander van een op rechten gebaseerde benadering. Bij de IAO bestaat er een sokkel van internationale werknemersrechten. Die moeten we geleidelijk aan overal doen eerbiedigen, onder meer door de vakbonden in het Zuiden en in het Oosten te versterken. Amnesty International wil ook graag bindende mensenrechtennormen voor bedrijven op mondiaal niveau.

5. De klanten zijn niet geïnteresseerd in ethisch investeren.

PRO:

Bedrijven spelen in op de behoeften van hun klanten. Als duurzame producten dus niet "doorbreken" is het niet aan de bedrijven om daar energie

in te steken. Klanten van banken bijvoorbeeld vragen er niet echt naar dat mensenrechten gerespecteerd worden bij investeren of dat er geen wapen gefinancierd zouden worden.

CONTRA:

Dit is een omkering van de realiteit. En bovendien allicht nog niet waar ook. Twintig jaar terug was er geen enkele klant die een garage binnenstapte en vroeg "ik zou graag een auto met servostuur willen". De productie van het merendeel van de goederen en diensten is aanbod gedreven. Bedrijven ontwikkelen goederen en diensten waarvan ze denken dat ze aansluiten bij de behoeftes van mensen. Het zijn de bedrijven die bepalen wat er op de markt komt, die bepalen hoe mensen hun behoeftes aan goederen en diensten kunnen vervullen. Bedrijven zijn zelfs erg goed in het creëren van behoeftes. Er wordt daar veel vindingrijkheid en promotiegeld tegenaan gegooid. Op het vlak van het duurzame producten is men evenwel veel minder vindingrijk. Terwijl uit alle onderzoeken blijkt dat er hiervoor een erg grote latente markt aanwezig is. Als je mensen vraagt welke bank/verzekeraar ze verkiezen: ééntje die hun geld niet gebruikt ter financiering van mensenrechtenschenders of controversiële wapenproducenten of één die dat wel doet. Is de keuze voor een ruime meerderheid snel gemaakt. De realiteit is dat financiële instellingen tot nu toe hun verantwoordelijkheid niet opnemen. Het is in eerste instantie aan hen om zich te profileren, om een gepast beleid te ontwikkelen. Pas dan kunnen klanten echt kiezen.

6. Commerciële belangen en aandeelhouders staan in de weg opdat banken echt aan maatschappelijk verantwoord investeren kunnen doen.

PRO:

"Of we het nu graag horen of niet, zeker in een aantal sectoren of risico-gebieden, is het zowat onmogelijk om zaken te doen en niet betrokken te raken bij mensenrechtenschendingen. Dat is de realiteit. Bedrijven die betrokken zijn uitsluiten van financiering of er eisen aan opleggen leidt tot voor de aandeelhouders en op financiële meerwaarden uit zijnde klanten tot onaanvaardbaar verlies van belangrijke zakenpartners en dat kunnen we ons niet permitteren."

CONTRA:

Een argument dat *to the point* is. Maar ondernemingen die de rotte appels wel uit de mand smijten bewijzen dat dat het rendement niet hoeft te verlagen.

3. MODEL met GASTSPREKER

Je zoekt een gastspreker die kan getuigen over het thema dat in de reportage aangesneden wordt. LBC-NVK / CNE werkt samen met de delegees in de banksector actief op dit thema. Je kan altijd met hen contact opnemen. Ook Netwerk Vlaanderen (aanbod in deze reportage) volgt al jaren het beleid van de financiële sector op de voet. (www.netwerkvlaanderen.be).

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen gaat natuurlijk veel verder en is veel breder dan louter de financiële sector. In heel wat sectoren zijn er goede én slechte voorbeelden te vinden. Je kan contact opnemen met een ACV-centrale om te horen naar concrete voorbeelden bij jou in de buurt. Neem ook een kijkje bij het overzicht aan achtergrondartikels en websites om inspiratie op te doen welke gastsprekers interessant kunnen zijn voor jouw debatavond.

Ook de campagnes Schone Kleren op het werk en Schone Kleren in de gemeente zijn een concreet voorbeeld. In elk verbond is er een ACV-propagandist die deze campagnes opvolgt.

Wat is?

Meer weten over de kernbegrippen uit de reportage? Zie onderdeel “woordenboek” voor een korte omschrijving van de kernbegrippen van globalisering.

Meer weten?

Neem een kijkje op de webpagina van de reportage voor:

Achtergrondartikels – en materiaal

Dossier MVO in MO* nr 49 (december 2007) door John Vandaele. “De moeizame weg van woorden naar daden.”

Meer info over Glokaal vakbondswerk vind je ook terug in de publikaties nav De Vlaamse ACV dagen van 2005 (“Globaal werk, vakbondswerk”): pdf VAD brochure

Miel Vervliet: De economie van de goede bedoelingen. Duurzaam ondernemen of MVO in Vlaanderen.

Duurzaam ondernemen en de vakbeweging – Kris Bachus en Mayke Poese-Vandeputte

Links naar interessante websites en artikels over het thema

www.netwerkvlaanderen.be

www.bankgeheimen.be

www.maatschappelijkverantwoordondernemen.be
(website van de Vlaamse overheid in samenwerking met de sociale partners)
www.mvovlaanderen.be

www.kauri.be

Birma website 'companies linked to Burma'
<http://www.global-unions.org/burma/default.asp>

Meer info over Birma: zie landendossier van het magazine MO*:
[http://www.mo.be/index.php?id=164&tx_uwnews_pi1\[land\]=145](http://www.mo.be/index.php?id=164&tx_uwnews_pi1[land]=145)

www.schoneklerenophetwerk.be

www.globalreporting.org

www.pala.be – zie vooral PALAbrief 16 en 39 en artikel Festival der labels.
Een kritische kijk op maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Dirk Barrez, Duurzaam ondernemen: schone schijn of meer?, PALAbrief 16
<http://www.pala.be/palabrief.php?showarticle=1&id=00019>

Dirk Barrez, Als het om duurzaam ondernemen gaat, volstaan bedrijfscodes en labels niet, PALAbrief 39
<http://www.pala.be/palabrief.php?showarticle=1&id=00048>

Dirk Barrez, Festival der labels. Een kritische kijk op maatschappelijk verantwoord ondernemen <http://www.pala.be/artikel.php?id=00020>